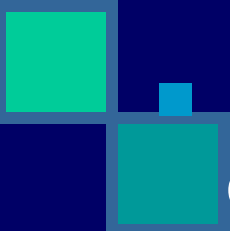

**Αρχές, μεγάλα διλήμματα
και μέσα
της χωροταξίας**

Οι θεμελιώδεις αρχές

■ **Πέντε μεγάλες αρχές δράσης**, διέπουν διαχρονικά την χωροταξία. Οι αρχές αυτές ιεραρχούνται, ερμηνεύονται και εργαλειοποιούνται βεβαίως διαφορετικά, κατά περίπτωση. Με τον ίδιο τρόπο που αυτές οι αρχές επηρεάζουν τις αποφάσεις μπορούν βεβαίως να οδηγήσουν και στην ανάγνωση των ίδιων των πολιτικών χωροταξίας.

Οι θεμελιώδεις αρχές

- Η αρχή της αναδιανομής και της ανακατανομής
 - Η αρχή της δημιουργίας
 - Η αρχή της αποκατάστασης
 - Η αρχή της προστασίας
 - Η αρχή της διαπραγμάτευσης
-

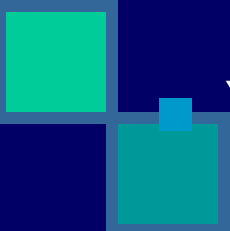

Η αρχή της αναδιανομής και της ανακατανομής

- Βασική ιδέα που διέπει την αρχή αυτή είναι ότι υπάρχει σε μια δεδομένη στιγμή, ένα συγκεκριμένο απόθεμα πλούτου, θέσεων εργασίας και οικονομικών πόρων που μπορούν να κατανεμηθούν και να χωροθετηθούν.
 - Η χωροταξία έχει ως στόχο να εξασφαλίσει μια καλύτερη κατανομή και διανομή των πόρων.
-

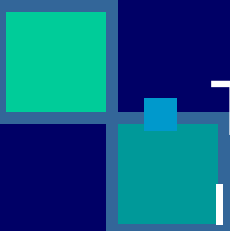

Η αρχή της δημιουργίας

-
- Υποθέτουμε, εδώ, ότι υπάρχει ένας αριθμός μηχανισμών, τοπικών συνθηκών και τόπων που θα επιτρέψουν τη δημιουργία ανάπτυξης, σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.
 - Μπορούμε να αντλήσουμε παραδείγματα από χωροταξικές διευθετήσεις σε παράκτιες περιοχές ή από πόλους ανάπτυξης στα πλαίσια μιας βιομηχανικής αποκέντρωσης.
-

Η αρχή της δημιουργίας

Τέτοια ήταν η πολιτική των μητροπόλεων ισορροπίας (*métropoles d'équilibre*) στη Γαλλία που είχε βασιστεί στις βασικές περιφερειακές μητροπόλεις.

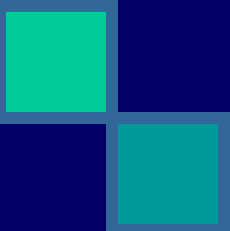

- Πιο πρόσφατα ο ρόλος που αναγνωρίζεται στις βιομηχανικές «συστάδες» (*clusters*) σε βιομηχανικές περιοχές, θεμελιώνεται ομοίως πάνω σ'αυτή τη διαδικασία.
-

Η αρχή της αποκατάστασης

- Αυτή η αρχή αντιστοιχεί σε μια δομική λογική, λογική που αποτελεί βασικό συστατικό της χωροταξίας. Στηρίζεται στην ιδέα ότι υπάρχουν αποκλίσεις, ανισορροπίες, μηχανισμοί, οι οποίοι βλάπτουν χώρους, καταστάσεις, δραστηριότητες και απασχολήσεις τόσο για την εθνική οικονομία όσο και για επί μέρους περιοχές.
- Αυτές οι αποκλίσεις δεν οφείλονται απαραίτητως σε λανθασμένες πολιτικές, ή σε αναποτελεσματικές συμπεριφορές (των επιχειρήσεων, των διοικήσεων ή των νοικοκυριών) αλλά αποτελούν καταφανές αποτέλεσμα, σε κάποια δεδομένη στιγμή, στρεβλών εξελίξεων.
- Αρμόζει τότε, εξ ονόματος μιας κάποιας δικαιοσύνης, να αποκαταστήσουμε αυτές τις ανισότητες.

Η αρχή της προστασίας

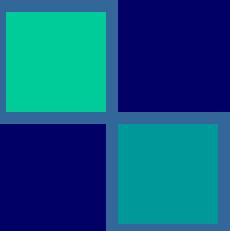

-
- Αυτή η αρχή, εξαιρετικά επίκαιρη σήμερα, τείνει να ευνοήσει την περιβαλλοντική διάσταση νοούμενη ως **πατρογονικός, τοπιακός και πολιτιστικός πλούτος.**
 - Η αρχή της προστασίας αποτελεί βασικά το μόνιμο στοίχημα για να δομηθούν πολιτικές ευνοϊκές για τη χωροταξία και τη **βιώσιμη ανάπτυξη.**
-

Η αρχή της διαπραγμάτευσης

- Η χωροταξία είναι οριακά **μια υπόθεση συμβιβασμών**, επομένως σχεδόν πάντοτε, ένα πολιτικό πρόβλημα (Γεράρδη, 1979).
- οι αποφάσεις της χωροταξίας δεν είναι συχνά παρά το **αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων**, δύσκολων πάντα, και σπανίως τέλειων, όπου πραγματοποιούνται **μερικές και στιγμιαίες ισορροπίες ανάμεσα σε πολλαπλούς συμμετέχοντες**.

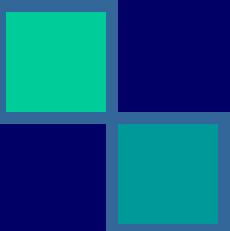

Τα μεγάλα διλήμματα της χωροταξίας

-
- Το δίλημμα οικονομικός προγραμματισμός-φιλελευθερισμός
 - Το δίλημμα οικονομική ανάπτυξη- χωρική ισότητα
 - Το δίλημμα αποτελεσματικότητα- χωρική δικαιοσύνη
 - Το δίλημμα χωροταξία- περιβάλλον
-

Τα μέσα της χωροταξίας

-
- Οι διοικητικές δομές
 - Ο προγραμματισμός και η συμβασιακή πολιτική
 - Τα μεγάλα προγράμματα υποδομών
 - Οι μεγάλες περιφερειακές διευθετήσεις
 - Οι οικονομικοί και φορολογικοί μηχανισμοί
-

Φορείς, κατανομή σε επίπεδα και αρμοδιότητες στο Χωροταξικό Σχεδιασμό : η διεθνής εμπειρία

ΤΑΣΕΙΣ

- Αποσυγκέντρωση-αποκέντρωση εξουσιών-αρμοδιοτήτων
- Αρχές επικουρικότητας (subsidiarity)*, εταιρικής, Στρατηγικού σχεδιασμού
- * *ανάθεση ευθύνης στον φορέα που είναι πιο κοντά στο κάθε φορά αντικείμενο της πολιτικής*
- ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ
- ιστορική εξέλιξη, θέση στον διεθνή καταμερισμό εργασίας, γεωγραφία, κοινωνικο-οικονομική φυσιογνωμία
- Ιστορικές ιδιαιτερότητες στην αποκέντρωση
- Προσανατολισμός: κρατική παρέμβαση/φιλελεύθερη οικονομία
- Καθεστώς ιδιοκτησίας και χρήσης των εδαφών

Γενικότερες διεθνείς τάσεις (1)

- Έμφαση σε
 - επικουρικότητα,
 - εταιρικήτητα,
 - **αποκέντρωση** στις διαδικασίες χωροταξικού σχεδιασμού
- Ο χωροταξικός σχεδιασμός **ασκείται σε περισσότερα επίπεδα και από περισσότερους φορείς – 4 επίπεδα**

Γενικότερες διεθνείς τάσεις (2)

- Διαφορές στον αν δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στον **τομεακό ή στον χωρικό σχεδιασμό**. Κοινή τάση διαμόρφωσης σχέσεων συμπληρωματικότητας/ συνεργασίας ανάμεσα στον τομεακό και στο χωρικό σχεδιασμό όπως και ανάμεσα στον περιφερειακό και στο χωροταξικό σχεδιασμό
- Η διαπλοκή του **χωροταξικού σχεδιασμού με τον πολεοδομικό σχεδιασμό** και η οριοθέτηση ανάμεσά τους συγκεκριμενοποιούνται, γίνονται πιο επιχειρησιακές

Οι ρόλοι (1)

- Οι ρόλοι
 - **Οι εθνικές αρχές διατηρούν τον επιτελικό ρόλο** και αποδεσμεύονται από την εφαρμογή, διατηρούν γενικές κατευθύνσεις του πολεοδομικού σχεδιασμού
 - Τα Εθνικά Χωροταξικά γίνονται περισσότερο στρατηγικά
 - **Οι Περιφερειακές αρχές έχουν επιτελικό ρόλο ως προς τα χαμηλότερα επίπεδα**, τις γενικές κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού της Περιφέρειας και των Νομών της και τις περιφερειακής σημασίας παρεμβάσεις

Οι ρόλοι (2)

- **Οι Νομαρχιακές Αρχές** αναλαμβάνουν τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων και την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού **στο σύνολο της επικράτειάς τους.**
 - **Οι Τοπικές Αρχές** ενισχύουν το ρόλο τους στη διαμόρφωση και εφαρμογή του **Πολεοδομικού Σχεδιασμού**, στα πλαίσια των κατευθύνσεων του Χωροταξικού Σχεδιασμού.
-

Γαλλία (1)

- Ο τομεακός και συνολικός περιφερειακός σχεδιασμός (politique regionale) ανήκουν στο κράτος
 - Ο σχεδιασμός της περιφέρειας (aménagement regional) ανήκει στην Περιφέρεια
 - Τα σχέδια χρήσεων γης ανήκουν στις κοινότητες (Communes)
-

Γαλλία (2)

- Κεντρικό κράτος: βασικές επιλογές και εθνικά δίκτυα υποδομών
- Περιφέρειες : πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και δράσεις με χαμηλότερες βαθμίδες μέσω προγραμματικών συμβάσεων
- N.A : χωροταξικός σχεδιασμός για τις περιοχές ευθύνης τους, ισχυρές N. Διευθύνσεις εξοπλισμού για δίκτυα τεχνική υποδομής και στήριξη στις μικρές κοινότητες
- Κοινότητες : πολεοδομικές αρμοδιότητες
- Στις μητροπολιτικές περιοχές, ρυθμιστικά σχέδια (POS) τις κατευθύνσεις των οποίων ακολουθούν τα σχέδια χρήσης εδάφους (POS)

Γερμανία (1)

- Ομοσπονδία: διαμόρφωση και έγκριση του νομοθετικού πλαισίου που προσδιορίζει τις κατευθύνσεις για τη σύνταξη των Περιφερειακών Σχεδίων των Ομόσπονδων Κρατών /έγκριση Ομοσπονδιακού Κώδικα Οικοδόμησης /κατάρτιση σε συνεργασία με τα Ο.Κ του Εθνικού Πλαισίου Κατευθύνσεων και συντονισμός των Χωροταξικών Σχεδίων και Προγραμμάτων των Ομόσπονδων Κρατών και τις πολιτικές εφαρμογής
- Ομόσπονδα Κράτη : καθορίζει πλαίσιο σχεδιασμού για την επικράτειά του, εγκρίνει το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Αναπτυξιακά και Περιφερειακά Σχέδια)
- Τοπική Αυτοδιοίκηση (Νομοί, Πόλεις, κοινότητες): διαμορφώνουν **Σχέδιο Χρήσης γης** και **Σχέδιο Οικοδόμησης του Χώρου** που είναι νομικά δεσμευτικό.

Μ.Βρετανία (1)

■ 2 ΒΑΣΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

- Περιφερειακή κατανομή του πληθυσμού και της απασχόλησης και στη σχέση μεταξύ πόλης-υπαίθρου-5 θεματικές πολιτικές : περιφερειακή πολιτική, έλεγχος χωροθέτησης βιομηχανικών δραστηριοτήτων, νέες πόλεις, ζώνες πρασίνου, εθνικά πάρκα
- Σχεδιασμός σε τοπικό επίπεδο
 - Χρήσεις γης και στέγαση, χρήσεις γης και μεταφορές
 - Ανάπλαση κέντρων, εξυγίανση και ανάπλαση, προαστιακή επέκταση, περιοχές διατήρησης

Μ. Βρετάνια (2)

- 3 επίπεδα
 - Εθνικό επίπεδο
 - 2 επίπεδα τοπικής διοίκησης
 - Κομητείες (counties)
 - Πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση (districts)
-

Μ. Βρετανία (2)

- **Η κεντρική κυβέρνηση** διαμορφώνει πολιτική και εκδίδει οδηγίες για το περιεχόμενο και τη διαδικασία εκπόνησης των σχεδίων
- **Counties** : αρμοδιότητες γεν.προγραμματισμού και ανάπτυξης, κοινωνικές υπηρεσίες, μεταφορές κ.λ.π και σημαντικούς πόρους
- Τα βρετανικά σχέδια (development plans) διακρίνονται σε 2 τύπους :
 - Τα δομικά σχέδια (structure plans) στρατηγικού χαρακτήρα, εκπονούνται από τα counties
 - Τα Τοπικά σχέδια (local plans) εκπονούνται από τα districts
 - District plans, action area plans, subject plans, unitary development plans σε μητροπολιτικές περιοχές